

NACIONALNA STRATEGIJA ZA BORBU PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA ("Službeni glasnik RS", br. 89/08)

1. UVODNI DEO

Svrha Nacionalne strategije za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: Strategija) je da se, na osnovu opisa i analize stanja i trendova kriminaliteta, kao i analize zakonodavnog, institucionalnog i operativnog okvira borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma, daju preporuke za prevazilaženje problema i unapređivanje postojećeg sistema. Preporuke će biti razrađene akcionim planom, koji će predvideti obaveze svih organa iz ove strategije, kao i rokove za izvršavanje obaveza.

1.1. Ciljevi Strategije

Osnovni ciljevi ove strategije su:

1.1.1. preventivnim i represivnim merama uticati na smanjenje kriminaliteta u vezi sa pranjem novca i finansiranja terorizma;

1.1.2. implementirati međunarodne standarde čije sprovođenje omogućava članstvo ili povoljniji status države u međunarodnim organizacijama;

1.1.3. razviti sistem saradnje i odgovornosti svih učesnika u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma;

1.1.4. unaprediti saradnju javnog i privatnog sektora na planu borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma;

1.1.5. obezbediti transparentnost finansijskog sistema.

1.2. Pranje novca i finansiranje terorizma

1.2.1. Pranje novca je proces prikrivanja nezakonitog porekla novca ili imovine stečenih kriminalom. Kada je imovinska korist stečena izvršenjem krivičnog dela, izvršilac traži način da novac koristi tako da ne privlači pažnju nadležnih organa. Stoga vrši niz transakcija koje služe da novac prikažu kao zakonito stečen. Pranje novca ima tri osnovne faze:

Prva faza: faza "ulaganja" je prekidanje direktne veze između novca i nezakonite aktivnosti kojom je on stečen. U njoj se nezakonito stečeni novac uvodi u finansijski sistem. Novac se uplaćuje na bankovne račune, najčešće u vidu neke zakonite aktivnosti u kojoj se plaćanje vrši u gotovom novcu. Jedan od načina je osnivanje fiktivnog privrednog društva koje nema poslovnih aktivnosti, već služi isključivo za polaganje "prljavog" novca ili usitnjavanje velikih suma novca a potom njegovo polaganje na račune u iznosima koji nisu sumnjivi i nisu predmet prijavljivanja nadležnim organima.

Druga faza: faza "raslojavanja" ili "pokrivanja". Nakon što je novac ušao u legalni finansijski sistem, prebacuje se sa računa na koji je položen na druge račune. Glavni cilj tih transakcija je pokrivanje veze između novca i kriminalne aktivnosti od koje potiče.

Treća faza: faza "integracije", u kojoj se "prljav" novac javlja kao novac koji potiče od dozvoljene delatnosti. Čest metod integracije "prljavog" novca u legalne finansijske tokove je kupovina nekretnina. Davanje u zakup nekretnina je zakonito a prihod od zakupnine nije sumnjiv. Novac se često investira u preduzeća u teškoćama, koja nakon toga nastavljaju da rade, a dividende i direktorske plate koje se isplaćuju su zakoniti prihodi. Kada novac dođe u ovu fazu, skoro da je nemoguće otkriti njegovo nezakonito poreklo.

1.2.2. Finansiranje terorizma je pokušaj ili obezbeđivanje ili prikupljanje sredstava ili imovine, u nameri da se koriste ili sa znanjem da mogu biti korišćeni, u celosti ili delimično, za izvršenje terorističkog akta od strane terorista ili od strane terorističkih organizacija.

Kao i pranje novca, finansiranje terorizma takođe ima nekoliko faza.

Prva faza je prikupljanje sredstava iz zakonitog poslovanja kompanija koje su povezane, pa i "vođene" od strane terorističkih organizacija ili pojedinaca ili od krivičnih dela kao što su trgovina drogom, otmice, iznude, prevare itd. Značajan izvor ovih sredstava predstavljaju i donacije od strane pojedinaca koji podržavaju ciljeve terorističkih organizacija, kao i dobrotvorni fondovi koji prikupljaju sredstva i kanališu ih prema terorističkim organizacijama.

U drugoj fazi, prikupljena sredstva se čuvaju na različite načine uključujući i račune kod banaka otvorenim od strane posrednika, pojedinaca ili kompanija.

Treća faza je prenos ovih sredstava delovima terorističkih organizacija ili pojedincima radi operativnog korišćenja. Ovu fazu karakteriše korišćenje mehanizama za prenos sredstava, poput međunarodnih elektronskih transfera između banaka ili remitenata novca, korišćenje dobrotvornih organizacija, alternativni sistemi ili mreže za prenos novca, kao što su indijska "havala", pakistanski "hundi" ili kineski "čit" ili "čop", koji funkcionišu u okviru strogo definisanih rasnih, plemenskih ili nacionalnih grupa. Novac se prenosi i preko kurira i krijumčarenjem preko državnih granica.

Poslednja faza je njihova upotreba. Kriminalna priroda ovih sredstava se pokazuje kada se iskoriste za neku od aktivnosti terorističkih organizacija, kupovinu eksploziva, oružja telekomunikacione opreme, podršku redovnim aktivnostima ćelija, obezbeđivanje skrovišta i medicinske nege, finansiranje kampova za obuku, propagandu, ili plaćanje političke podrške i utočišta u za to pogodnim državama.

1.3. Razlozi za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma

Pranje novca i finansiranje terorizma su globalni problemi koji imaju povratne efekte na ekonomske, političke, bezbednosne i socijalne strukture zemlje. Posledice pranja novca i finansiranja terorizma su: podriivanje stabilnosti, transparentnosti i efikasnosti finansijskog

sistema zemlje, ekonomski poremećaji i nestabilnost, ugrožavanje programa reformi, smanjenje investicija, gubljenje ugleda države i ugrožavanje nacionalne bezbednosti.

Procena Međunarodnog monetarnog fonda je da je ukupan obim pranja novca u svetu između dva do pet procenata ukupnog svetskog društvenog proizvoda. Iznos u novcu koji odgovara navedenim procentima je 590 milijardi do 1,5 biliona američkih dolara godišnje. S obzirom na tajnost i prirodu pranja novca, navedeni podaci su samo indikator veličine problema.

1.4. Kategorije subjekata

U borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma, angažovane su četiri kategorije subjekata, i to:

1.4.1. obveznici iz Zakona o sprečavanju pranja novca;

1.4.2. nadležni državni organi;

1.4.3. udruženja;

1.4.4. druga fizička i pravna lica čije obaveze budu propisane zakonom koji uređuje represivne mere koje se sprovode na osnovu relevantnih rezolucija Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: SB UN).

1.5. Druge donete strategije i njihov odnos sa ovom strategijom

Preporuke koje se odnose na rad tužilaštva, sudova i drugih državnih organa, sadržane u Nacionalnoj strategiji reforme pravosuđa ("Službeni glasnik RS", broj 44/06), Nacionalnoj strategiji za borbu protiv korupcije ("Službeni glasnik RS", broj 109/05) i Strategiji reforme državne uprave u Republici Srbiji, a odnose se na materijalna i kadrovska pitanja u tim organima, u ovoj strategiji nisu posebno razrađene.

1.6. Druge oblasti sa kojima je Strategija povezana

Borba protiv pranja novca direktno je povezana sa drugim oblicima borbe protiv kriminala, tako da se ovom strategijom daju i preporuke u vezi sa:

1.6.1. oduzimanjem protivpravno stečene imovinske koristi;

1.6.2. privremenim merama kod oduzimanja protivpravne imovinske koristi;

1.6.3. obrnutim teretom dokazivanja u vezi sa oduzimanjem protivpravne imovinske koristi;

1.6.4. upravljanjem privremeno oduzetom protivpravnom imovinskom koristi.

1.7. Borba protiv pranja novca i finansiranja terorizma u Republici Srbiji

Donošenjem Zakona o sprečavanju pranja novca ("Službeni list SRJ", broj 53/01), septembra 2001. godine započeta je borba protiv pranja novca. Tim zakonom inkriminisano je pranje novca, propisan niz preventivnih mera i radnji usmerenih na otkrivanje, sprečavanje i suzbijanje pranja novca i obrazovana je Savezna komisija za sprečavanje pranja novca, koja je po donošenju Ustavne povelje Srbije i Crne Gore ("Službeni list SCG", br. 1/03 i 26/05), postala organ Republike Srbije u sastavu Ministarstva finansija, pod nazivom Uprava za sprečavanje pranja novca.

Novi Zakon o sprečavanju pranja novca ("Službeni glasnik RS", br. 107/05 i 117/05 - ispravka) stupio je na snagu 10. decembra 2005. godine.

Krivično delo pranja novca propisano je u članu 231. Krivičnog zakonika ("Službeni glasnik RS", br. 85/05, 88/05 i 107/05 - ispravka).

Krivičnim zakonikom (član 393) po prvi put je inkriminisano finansiranje terorizma. U toku je priprema Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma koji uređuje sistem preventivnih mera protiv pranja novca i finansiranja terorizma kao i Zakona o represivnim merama koje se sprovode na osnovu relevantnih rezolucija SB UN, kojim se propisuje ograničavanje raspolaganja imovinom fizičkih i pravnih lica koje je SB UN označio kao teroriste ili terorističke organizacije.

1.8. Članstvo Republike Srbije u relevantnim međunarodnim organizacijama

1.8.1. Ujedinjene nacije - Kao članica Ujedinjenih nacija, Republika Srbija je u obavezi da sprovodi mere na osnovu rezolucija SB UN 1267 (1999), 1333 (2000), 1390 (2002), 1455 (2003), 1526 (2004) i 1373 (2001).

1.8.2. Savet Evrope - Manival (*Moneyval*) je komitet Saveta Evrope koji se bavi pitanjima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Komitet se sastoji od eksperata delegiranih od strane zemalja članica, a radi po principu međusobnog ocenjivanja. Prvi krug procene i ocenjivanja u Republici Srbiji vršen je u oktobru 2003. godine. Na osnovu toga je, u januaru 2005. godine, usvojen Izveštaj o prvom krugu ocene sistema za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Izveštaj sadrži preporuke koje je Republika Srbija obavezna da implementira.

Na zasedanju Manivala održanom u septembru 2006. godine, usvojen je Izveštaj o napretku u radnjama i merama koje Republika Srbija sprovodi u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma.

Jedna od preporuka iz Izveštaja Manivala je izrada Nacionalne strategije za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma.

1.8.3. Egmont grupa je međunarodno udruženje finansijsko-obaveštajnih službi (u daljem tekstu: FOS) čiji je osnovni cilj podizanje nivoa međunarodne saradnje i razmena podataka koji se odnose na pranje novca i finansiranje terorizma između nacionalnih FOS.

Uprava za sprečavanje pranja novca, kao finansijsko-obaveštajna služba Republike Srbije postala je članica Egmont grupe u julu 2003. godine.

1.9. Relevantni međunarodni standardi

1.9.1. Radna grupa za sprečavanje pranja novca (*Financial Action Task Force on Money Laundering* - u daljem tekstu: FATF) donela je 2003. godine novih "40 preporuka" u oblasti sprečavanja pranja novca;

1.9.2. U periodu od 2001. do 2005. godine FATF je donela "9 specijalnih preporuka" u oblasti sprečavanja finansiranja terorizma;

1.9.3. Evropska unija donela je 2005. godine novu Direktivu o sprečavanju upotrebe finansijskog sistema u svrhe pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: Treća direktiva EU);

1.9.4. Evropska unija donela je 2006. godine Uredbu o kontroli prenosa fizički prenosivih sredstava plaćanja u iznosu od 10.000 evra ili više preko državnih granica Evropske unije;

1.9.5. potvrđene i potpisane konvencije nabrojane u poglavlju 2.2.1. ove strategije.

1.10. Rok za sprovođenje

Preporuke iz ove strategije sprovedeće se u roku do pet godina od dana njenog donošenja.

2. OPIS STANJA

2.1. Opis stanja i trendovi kriminaliteta

2.1.1. Stanje kriminaliteta iz kojeg potiče imovinska korist, pranja novca i finansiranja terorizma i s time povezani podaci

2.1.1.1. Podaci Uprave za sprečavanje pranja novca o izveštajima o sumnjivim transakcijama, otvorenim predmetima i predmetima prosleđenim nadležnim državnim organima:

Tabela 1.

		1.11-31.12.2003.	2004.	2005.	1.1-31.12.2006.
Izveštaji sumnjivim transakcijama od obveznika	^o Banke	24	249	275	802
	Menjačnice	-	7	-	-
	PTT	4	1	4	1
	Ukupno	28	257	279	803

Broj prijavljenih transakcija od strane obveznika pokazuje tendenciju rasta. Dominantan udeo imaju banke, dok ostali obveznici nedovoljno prijavljuju sumnjive transakcije. Na osnovu izveštaja o sumnjivim transakcijama u Upravi za sprečavanje pranja novca je otvoreno 90

predmeta, što u odnosu na broj prijavljenih transakcija (1367 izveštaja) svedoči i o nedovoljnom kvalitetu primljenih izveštaja o sumnjivim transakcijama.

Tabela 2.

Predmeti otvoreni na osnovu:	1.11- 31.12.2003.	2004.	2005.	2006.	Ukupno
analize gotovinskih transakcija	4	50	48	21	123
izveštaja drugih državnih organa	-	6	19	14	39
inicijative inostranih FOS-ova	-	2	6	3	11
izveštaja o sumnjivim transakcijama					90
					263

Najveći broj predmeta otvoren je na osnovu analize podataka o gotovinskim transakcijama u Upravi za sprečavanje pranja novca. Opadanje broja otvorenih predmeta posledica je složenosti tih predmeta, koji se odnose na slučajeve organizovanog kriminala i u koje je uključen veliki broj lica i veliki broj transakcija.

U tabeli 3. prikazan je broj predmeta prosleđenih drugim državnim organima na nadležnost od 1. novembra 2003-31. decembra 2006. godine.

Tabela 3.

Policija	71
Poreska policija	76
Tužilaštvo	3
Devizni inspektorat	8
Sektor za budžetsku inspekciju	1
Bezbednosno-informativna agencija	4
Komisija za hartije od vrednosti	1
Agencija za privatizaciju	1
UKUPNO	165

2.1.1.2. Podaci Poreske policije o podnetim krivičnim prijavama iz njene nadležnosti i iznosu protivpravne imovinske koristi iz tih prijave:

Od oktobra 2003. do oktobra 2006. godine, Poreska policija podnela je 3572 krivične prijave, sa ukupnim oštećenjem budžeta 26.448.784.636,00 dinara.

Poreska policija je u periodu od 1. oktobra 2003. do septembra 2006. godine, podnela ukupno šest krivičnih prijava za krivično delo poreska utaja - izbegavanje plaćanja poreza, u vezi sa krivičnim delom pranje novca. Ministarstvo unutrašnjih poslova podnelo je krivične prijave u ovim slučajevima za krivično delo pranja novca.

2.1.1.3. Podaci Uprave carina o podnetim prijavama za devizne prekršaje u vrednosti većoj od 10.000 evra:

Tabela 4.

Godina	Broj prijava	Vrednost (u EUR)
2002.	75	1.443.059
2003.	87	1.895.754
2004.	95	5.316.260
2005.	83	1.480.956
2006. (do 31.10.2006.)	60	1.473.166

2.1.1.4. Podaci o broju prijavljenih, optuženih i osuđenih lica za krivična dela kojima je stečena protivpravna imovinska korist i izrečenim merama oduzimanja te koristi. Tabela 5. sadrži podatke za sledeća krivična dela: nesavestan rad u privrednom poslovanju, prouzrokovanje stečaja, zloupotreba ovlašćenja u privredi, pronevera, zloupotreba službenog položaja, obmanjivanje kupaca, nedozvoljena proizvodnja, pustošenje šuma, šumska krađa, ostala krivična dela protiv privrede, protivzakonito posredovanje, primanje mita, davanje mita, ostala dela protiv službene dužnosti, privredni kriminal u širem smislu, krađa i teška krađa, razbojnička krađa i razbojništvo, teški slučajevi razbojničke krađe i razbojništva, ostala dela protiv imovine, falsifikovanje novca, izdavanje čeka bez pokrića, neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga i omogućavanje uživanja opojnih droga.

Tabela 5.

Godina	broj prijavljenih lica				broj optuženih lica			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
	49999	52293	52120	38184	26750	25438	27435	21676
UKUPNO				192596				101299
Godina	broj osuđenih lica				mera oduzimanja imovinske koristi			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
	18548	19843	21026	17115	55	166	100	65
UKUPNO				76532				386

U posmatranom periodu prijavljeno je 192.596 optuženo 101.299 a osuđeno 76.532 lica. U istom periodu izrečeno je 386 mera oduzimanja imovinske koristi. Broj slučajeva oduzimanja koristi varira od najmanje 55 u 2002. godini do najviše 166 u 2003. godini. Ovi podaci svedoče o malom broju izrečenih mera oduzimanja protivpravne imovinske koristi.

Podaci o tim merama u vrednosnom smislu nisu raspoloživi. Iz ovoga proizlazi da ni tužilaštvo ni sudovi nisu poklonili bitnu pažnju imovinskoj koristi stečenoj izvršenjem krivičnih dela iako se ovi podaci moraju korigovati, jer je jedan broj slučajeva nezakonito stečene imovinske koristi upućen na rešavanje u parničnom postupku. Najviše slučajeva oduzimanja imovine bilo je u

presudama za krivična dela: neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga, nedozvoljena proizvodnja, nedozvoljena trgovina i šumska krađa.

2.1.2. Kriminalitet u drugim državama koji utiče na pranje novca u Republici Srbiji

Organizovane kriminalne grupe iz Republike Srbije ostvaruju česte funkcionalne veze sa sličnim grupama iz inostranstva, posebno iz zemalja u okruženju - Makedonije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Rumunije i Bugarske, pre svega na planu realizacije zajedničkih aktivnosti u okviru međunarodnih kanala za krijumčarenje narkotika (Makedonija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bugarska), ilegalnih migranata (Rumunija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska), falsifikovanog novca (Bugarska, Bosna i Hercegovina) i oružja (Bosna i Hercegovina). Novac za navedene usluge najčešće se prenosi i isplaćuje u gotovini, preko kurira ili posredstvom "Western Uniona".

2.1.3. Kriminalitet i ostali faktori povezani sa finansiranjem terorizma

Tokom 90-ih godina u Autonomnoj pokrajini Kosovo i Metohija, novac dobijen aktivnostima organizovanih kriminalnih grupa, pre svega od krijumčarenja narkotika, u značajnoj meri je korišćen za finansiranje terorističkih aktivnosti, nezakonitu nabavku naoružanja i druge potrebe.

Nakon dolaska međunarodnih snaga bezbednosti, u Autonomnoj pokrajini Kosovo i Metohija su nastavljene aktivnosti pojedinih terorističkih grupa koje deluju prema srpskom stanovništvu, pripadnicima međunarodnih snaga, kao i prema pripadnicima srpske vojske i policije na području Preševa i Bujanovca, i to preko administrativne linije sa teritorije Autonomne pokrajine Kosovo i Metohija. Finansiranje navedenih terorističkih aktivnosti se, u najvećoj meri vrši iz sredstava pribavljenih vršenjem krivičnih dela, pre svega krijumčarenjem narkotika i prebacivanjem ilegalnih migranata.

Tokom 90-ih godina, u regionu je registrovano značajno prisustvo međunarodnih islamskih udruženja u Bosni i Hercegovini, preko kojih je vršeno finansiranje terorističkih aktivnosti. Navedene organizacije su bile aktivne i u Autonomnoj pokrajini Kosovo i Metohija. One danas deluju preko pojedinih lokalnih udruženja koje u Autonomnoj pokrajini Kosovo i Metohija finansiraju izgradnju i rad muslimanskih verskih objekata i aktivnosti pod kontrolom radikalnih islamskih pokreta kao što su Salafije i Vahabije.

Jedna od značajnih bezbednosnih pretnji je i prisustvo pripadnika vahabijskog pokreta u Raškoj oblasti, čiji se pripadnici, pored ostalog, finansiraju i donacijama iz inostranstva, koje se dostavljaju u gotovini, posredstvom kurira.

2.1.4. Trendovi ekonomskog poslovanja koji utiču na pranje novca i finansiranje terorizma

Završetak procesa privatizacije uticaće na krivična dela pranja novca, zbog mogućnosti ulaganja prljavog novca u kupovinu privrednih društava koja se privatizuju i zbog potrebe pranja novca stečenog nezakonitom privatizacijom. Liberalizacija spoljnotrgovinskog i deviznog poslovanja, takođe će uticati na povećanje rizika od pranja novca.

2.2. Opis stanja na zakonodavnom nivou

2.2.1. Potvrđene i potpisane konvencije

2.2.1.1. Konvencija Ujedinjenih nacija o protivzakonitom prometu opojnih droga i psihotropnih supstanci (u daljem tekstu: Bečka konvencija), doneta 1988. godine ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 14/90);

2.2.1.2. Konvencija Saveta Evrope o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom (u daljem tekstu: Strazburška konvencija), doneta 1990. godine ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 7/02 i "Službeni list SCG - Međunarodni ugovori", broj 18/05);

2.2.1.3. Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala sa dopunskim protokolima (u daljem tekstu: Palermo konvencija), doneta 2000. godine ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 6/01);

2.2.1.4. Krivičnopravna konvencija Saveta Evrope o korupciji iz 1999. godine ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 2/02 i "Službeni list SCG - Međunarodni ugovori", broj 18/05);

2.2.1.5. Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije, doneta 2003. godine ("Službeni list SCG - Međunarodni ugovori", broj 12/05);

2.2.1.6. Konvencija Ujedinjenih nacija o sprečavanju finansiranja terorizma, doneta 2000. godine ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 7/02);

2.2.1.7. Konvencija Saveta Evrope o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom i o finansiranju terorizma (u daljem tekstu: Varšavska konvencija), doneta 2005. godine, potpisana je 16. maja 2005. godine.

2.2.2. Propisi na snazi

2.2.2.1. Zakon o sprečavanju pranja novca ("Službeni glasnik RS", br. 107/05 i 117/07 - ispravka);

2.2.2.2. Krivični zakonik ("Službeni glasnik RS", br. 85/05, 88/05 - ispravka i 107/05 - ispravka), stupio na snagu 1. januara 2006. godine;

2.2.2.3. Zakonik o krivičnom postupku ("Službeni glasnik RS", br. 46/06 i 49/07) primenjuje se od 31. decembra 2008. godine;

2.2.2.4. Zakon o bankama ("Službeni glasnik RS", broj 107/05);

2.2.2.5. Zakon o osiguranju ("Službeni glasnik RS", br. 55/04, 70/04 - ispravka, 61/05 i 85/05);

2.2.2.6. Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima ("Službeni glasnik RS", broj 85/04);

2.2.2.7. Zakon o finansijskom lizingu ("Službeni glasnik RS", br. 55/03 i 61/05);

2.2.2.8. Zakon o igrama na sreću ("Službeni glasnik RS", broj 84/04);

2.2.2.9. Zakon o tržištu hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata ("Službeni glasnik RS", broj 47/06) primenjuje se od 11. decembra 2006. godine;

2.2.2.10. Zakon o investicionim fondovima ("Službeni glasnik RS", broj 46/06) primenjuje se od 11. decembra 2006. godine;

2.2.2.11. Zakon o deviznom poslovanju ("Službeni glasnik RS", broj 62/06);

2.2.2.12. Zakon o obuci sudija, javnih tužilaca, zamenika javnih tužilaca i sudijskih i tužilačkih pomoćnika ("Službeni glasnik RS", broj 46/06) primenjuje se od 1. marta 2007. godine;

2.2.2.13. Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala ("Službeni glasnik RS", br. 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 58/04 - dr. zakon, 45/05 i 61/05);

2.2.2.14. Zakon o računovodstvu i reviziji ("Službeni glasnik RS", broj 46/06);

2.2.2.15. Zakon o platnom prometu ("Službeni list SRJ", br. 3/02 i 5/03 i "Službeni glasnik RS", br. 43/04 i 62/06);

2.2.2.16. Zakon o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 116/07);

2.2.2.17. Podzakonski akti doneti na osnovu Zakona o sprečavanju pranja novca, Zakona o bankama i Zakona o deviznom poslovanju, i to:

- Pravilnik o utvrđivanju metodologije, obaveza i radnji za izvršavanje poslova u skladu sa Zakonom o sprečavanju pranja novca ("Službeni glasnik RS", br. 59/06 i 22/08);

- Odluka o minimalnoj sadržini Procedure "Upoznaj svog klijenta" ("Službeni glasnik RS", broj 57/06);

- Odluka o uslovima i načinu vođenja računa nerezidenata ("Službeni glasnik RS", broj 16/07);

- Odluka o uslovima otvaranja i načinu vođenja deviznih računa rezidenata ("Službeni glasnik RS", broj 67/06).

2.2.3. Drugi propisi koji su od uticaja na ovu oblast

2.2.3.1. Zakon o državnoj upravi ("Službeni glasnik RS", br. 79/05 i 101/07);

2.2.3.2. Zakon o državnim službenicima ("Službeni glasnik RS", br. 79/05, 81/05, 83/05, 64/07 i 67/07).

2.2.4. Propisi u pripremi

2.2.4.1. Nacrt zakona o represivnim merama koje se sprovode na osnovu relevantnih rezolucija SB UN;

2.2.4.2. Predlog zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela;

2.2.4.3. Predlog zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična dela;

2.2.4.4. Predlog zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma.

2.3. Opis stanja na institucionalnom nivou

2.3.1. Ministarstvo finansija

Ministarstvo finansija vrši poslove državne uprave koji se odnose na sprečavanje pranja novca i predlaže propise koji uređuju ovu oblast. U okviru Ministarstva finansija obrazovani su sledeći posebni organi koji u delokrugu imaju i borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma: Uprava za sprečavanje pranja novca, Poreska uprava, Uprava carina, Devizni inspektorat i Uprava za igre na sreću.

2.3.2. Uprava za sprečavanje pranja novca

Uprava za sprečavanje pranja novca je finansijsko-obaveštajna služba Republike Srbije. Uprava prikuplja, analizira i čuva podatke i informacije, a kada utvrdi da postoji sumnja da se radi o pranju novca, obaveštava nadležne državne organe (policija, pravosudni i inspeksijski organi), radi preduzimanja mera iz njihove nadležnosti.

Uprava za sprečavanje pranja novca je organ uprave u sastavu Ministarstva finansija. Sredstva za rad i funkcionisanje Uprave za sprečavanje pranja novca kao direktnog budžetskog korisnika obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije koja za 2008. godinu iznose 46.136.000,00 dinara.

Aktom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu finansija - u Upravi za sprečavanje pranja novca predviđeno je 35 radnih mesta za državne službenike i nameštenike, od čega su popunjena 24 radna mesta.

Unutrašnje organizacione jedinice u Upravi za sprečavanje pranja novca su: Odeljenje za analitiku; Odeljenje za sumnjive transakcije i u okviru njega: Grupa za sumnjive transakcije banaka i ostalih finansijskih institucija i Grupa za sumnjive transakcije praćenja tržišta kapitala i hartija od vrednosti i ostalih obveznika; Odeljenje za međunarodnu i unutrašnju saradnju i Odsek za pravne i materijalno-finansijske poslove.

2.3.3. Poreska uprava

Poreska uprava je organ uprave u sastavu Ministarstva finansija. Godine 2003. obrazovan je Sektor poreske policije nadležan za otkrivanje poreskih krivičnih dela i njihovih izvršilaca. Sektor ima oko 220 zaposlenih i njime rukovodi glavni inspektor koga, na predlog ministra finansija, postavlja Vlada.

Sektor poreske policije sastoji se od dva odeljenja na republičkom nivou, koja se nalaze u sedištu Sektora (Odeljenje za koordinaciju poslova na otkrivanju poreskih krivičnih dela i Odeljenje za analitiku i informatiku), i četiri regionalna odeljenja (Beograd, Novi Sad, Kragujevac i Niš), koja se dele na 26 operativnih odseka.

Ovlašćenja Sektora poreske policije propisana su Zakonom o poreskom postupku i poreskoj administraciji. Poreska policija u prekrivičnom postupku postupa kao organ unutrašnjih poslova i ovlašćena je da, u skladu sa zakonom, preduzme sve potražne radnje izuzev ograničenja kretanja. Poreska policija primenjuje i odredbe Zakonika o krivičnom postupku koje uređuju prekrivični postupak.

2.3.4. Uprava carina

Uprava carina je obrazovana kao organ uprave u sastavu Ministarstva finansija. Uprava carina je, u okviru Odeljenja za unutrašnju kontrolu, obrazovala Grupu za borbu protiv terorizma, organizovanog kriminala i pranja novca. Ova grupa ima primarno koordinativnu ulogu i ostvaruje saradnju sa drugim državnim organima što podrazumeva i dostavljanje operativnih podataka, odnosno obavljanje provera za određene slučajeve, na zahtev drugih organa.

Carinska služba je ovlašćena da vrši devizno-valutnu kontrolu u međunarodnom putničkom saobraćaju. U slučajevima kada se utvrde da se radi o povredi deviznih propisa podnosi prijavu za učinjeni devizni prekršaj.

Ako u toku vođenja carinskog postupka ili sprovođenja mera carinskog nadzora i kontrole carinski organi imaju indicije da je neko pravno lice učinilo devizni prekršaj, o tome obaveštavaju Devizni inspektorat. Postupak po ovim prijavama vodi Devizni inspektorat.

2.3.5. Ministarstvo pravde

Ministarstvo pravde između ostalih obavlja poslove državne uprave koji se odnose na krivično zakonodavstvo, međunarodnu pravnu pomoć i dr. Ministarstvo pravde, u okviru Sektora za normativne poslove i međunarodnu saradnju, ima Odeljenje za normativne poslove, evropske integracije i međunarodnu saradnju koje obavlja poslove koji se odnose na izradu i praćenje primene zakona, razvoj i unapređenje pravnog sistema u oblastima iz delokruga Ministarstva, praćenje programa evropske integracije, harmonizaciju propisa sa propisima Evropske unije, Saveta Evrope i Ujedinjenih nacija; poslove praćenja i ostvarivanja prava i obaveza koji proističu iz relevantnih međunarodnih konvencija iz nadležnosti Ministarstva pravde i Odeljenje za međunarodnu pravnu pomoć koje obavlja poslove koji se odnose na zahteve domaćih i stranih sudova, drugih državnih organa i građana za pružanje međunarodne pravne pomoći.

2.3.6. Pravosudni centar za obuku i stručno usavršavanje

Pravosudni centar za obuku i stručno usavršavanje (u daljem tekstu: Pravosudni centar) je organizacija koja pruža programe obuke i stručnog usavršavanja nosilaca pravosudnih funkcija i zaposlenih u pravosuđu u Republici Srbiji. Osnivači Pravosudnog centra su Republika Srbija i Društvo sudija Srbije. Zadatak Pravosudnog centra je osmišljavanje i realizacija programa obuke, unapređenje i usavršavanje znanja sudija, tužilaca i zaposlenih u pravosuđu, približavanje savremenih standarda međunarodnog pravnog poretka i sudske prakse razvijenih pravnih sistema, kao i novih pravnih instituta i propisa u vezi sa evropskim integrativnim tokovima.

2.3.7. Ministarstvo unutrašnjih poslova

Uprava za borbu protiv organizovanog kriminala Ministarstva unutrašnjih poslova je reorganizovana, u skladu sa Zakonom o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, u Službu za borbu protiv organizovanog kriminala. U okviru Službe, u Odeljenju za borbu protiv organizovanog finansijskog kriminala, obrazovan je Odsek za borbu protiv pranja novca. Služba za borbu protiv organizovanog kriminala je sastavni deo Uprave kriminalističke policije.

U rad po ovoj problematici, uključene su i područne policijske uprave. Vršiti se kontinuirana edukacija policijskih službenika. Zbog visokog stepena društvene opasnosti ovih krivičnih dela, kao i nedostatka prakse, edukacija je okrenuta ne samo prema pripadnicima Ministarstva unutrašnjih poslova koji se bave privrednim kriminalom, već i prema policijskim službenicima čiji je delokrug rada vezan za tzv. opšti kriminal zato što se kao prethodna krivična dela javljaju i otmice, iznude, nedozvoljena trgovina narkoticima i dr.

Od posebnog značaja je organizovanje međunarodnih sastanaka i ekspertskih okruglih stolova, na kojima se prenose iskustva u usklađivanju domaćeg zakonodavstva sa propisima drugih zemalja.

Rad policije na prikupljanju dokaza o izvršenom krivičnom delu pranja novca umnogome zavisi od posedovanja odgovarajuće opreme. U tom pravcu napravljen je značajan korak ali su potrebe policije na tom planu i dalje velike.

2.3.8. Bezbednosno-informativna agencija

Bezbednosno-informativna agencija (u daljem tekstu: BIA), u skladu sa Zakonom o Bezbednosno-informativnoj agenciji ("Službeni glasnik RS", broj 42/02) obavlja i poslove u vezi sa suprotstavljanjem organizovanom međunarodnom kriminalu. To su poslovi otkrivanja, istraživanja i dokumentovanja najtežih oblika organizovanog kriminala sa elementom inostranosti - krijumčarenjem narkotika, ilegalnim migracijama i trgovinom ljudima, krijumčarenjem oružja, falsifikovanjem i pranjem novca, kao i najtežim oblicima korupcije povezanim sa međunarodnim organizovanim kriminalom. Posebni poslovi i zadaci BIA odnose se na sprečavanje i suzbijanje unutrašnjeg i međunarodnog terorizma.

Značajan segment rada BIA je istraživanje, otkrivanje i dokumentovanje sprege između pojedinaca, grupa i organizacija uključenih u međunarodni organizovani kriminal i terorizam.

U Kontraobaveštajnoj upravi formirana su posebna odeljenja u kojima se obavljaju operativno-bezbednosne aktivnosti na planu suprotstavljanja terorizmu i međunarodnom organizovanom kriminalu, kao i odgovarajuće organizacione celine u teritorijalnim centrima BIA.

U okviru BIA obrazovan je Obrazovno-istraživački centar (u daljem tekstu: OIC) koji se bavi stručnim osposobljavanjem kadrova angažovanih i na poslovima suprotstavljanja međunarodnom organizovanom kriminalu i terorizmu. Stručno usavršavanje kadrova se ostvaruje angažovanjem predavača iz sopstvenih redova, iz drugih državnih organa i institucija, te kroz međunarodnu saradnju. U okviru OIC se organizuju i specijalistički kursevi za pripadnike drugih državnih organa. BIA ima sopstveni budžet.

BIA ostvaruje međunarodnu saradnju sa više od četrdeset službi bezbednosti. Posebno je intenzivna saradnja sa zemljama iz regiona. Predmet ove saradnje su podaci u vezi sa međunarodnim organizovanim kriminalom, međunarodnim terorizmom i podaci vezani za pranje novca i finansiranje terorizma.

Pored bilateralne saradnje, BIA aktivno učestvuje u radu multilateralnih skupova koji se održavaju u organizaciji Konferencije obaveštajnih službi Jugoistočne Evrope, čiji je član, i Konferencije službi srednjoevropskih zemalja, gde je posmatrač.

2.3.9. Ministarstvo odbrane

Ministarstvo odbrane, u skladu sa odredbama Zakona o ministarstvima ("Službeni glasnik RS", broj 65/08), obavlja, između ostalog, poslove državne uprave koji se odnose na bezbednost od značaja za odbranu. Zakonom o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 116/07) obrazovane su Vojnobezbednosna agencija i Vojnoobaveštajna agencija kao organi uprave u sastavu Ministarstva odbrane, sa statusom pravnog lica. Zakonom o službama bezbednosti SRJ ("Službeni list SRJ", broj 37/02 i "Službeni list SCG", broj 17/04) utvrđene su nadležnosti vojnih službi bezbednosti - Vojnobezbednosne agencije i Vojnoobaveštajne agencije u borbi protiv terorizma i organizovanog kriminala, što obuhvata i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

2.3.9.1. Vojnobezbednosna agencija

Vojnobezbednosna agencija je služba bezbednosti koja obavlja poslove bezbednosti od značaja za odbranu. U skladu sa zakonom, Vojnobezbednosna agencija, pored ostalog, otkriva, istražuje, prati, sprečava, suzbija i preseca unutrašnji i međunarodni terorizam i otkriva, istražuje i dokumentuje najteža krivična dela sa elementima organizovanog kriminala usmerena protiv komandi, ustanova i jedinica Vojske Srbije i ministarstva nadležnog za poslove odbrane. Imajući u vidu zakonom navedene nadležnosti Vojnobezbednosne agencije, jedan od značajnijih zadataka na zaštiti sistema odbrane je i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

Vojnobezbednosna agencija je u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma ostvarila saradnju sa srodnim službama u zemlji i inostranstvu, kao i sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srbije.

2.3.9.2. Vojnoobaveštajna agencija

Vojnoobaveštajna agencija je obaveštajna služba koja obavlja poslove bezbednosti od značaja za odbranu. U skladu sa zakonom, Vojnoobaveštajna agencija, pored ostalog, prikuplja, analizira, procenjuje i dostavlja podatke i informacije o potencijalnim i realnim opasnostima od strane međunarodnih i stranih organizacija, grupa i pojedinaca, usmerenih protiv Vojske Srbije, ministarstva nadležnog za poslove odbrane, kao i protiv suvereniteta, teritorijalnog integriteta i odbrane Republike Srbije, uključujući i podatke koji se odnose na sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

Vojnoobaveštajna agencija je u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma ostvarila saradnju sa srodnim službama u inostranstvu, kao i sa drugim državnim organima Republike Srbije.

2.3.10. Javno tužilaštvo

Javno tužilaštvo je samostalni državni organ čija nadležnost je utvrđena Ustavom i Zakonom o javnom tužilaštvu. U Republici Srbiji postoji Republičko javno tužilaštvo, 30 okružnih i 109 opštinskih javnih tužilaštava. U Javnom tužilaštvu sistematizovana su sledeća mesta: Republički javni tužilac i 39 zamenika, 30 okružnih javnih tužilaca i 195 zamenika, 109 opštinskih javnih tužilaca i 403 zamenika.

U Republičkom javnom tužilaštvu obrazovane su grupe za praćenje i konsultacije po predmetima privrednog kriminala, gde spada i krivično delo pranje novca, ali nije izvršena specijalizacija za pranje novca i finansiranje terorizma.

Za postupanje u predmetima krivičnih dela organizovanog kriminala za teritoriju Republike Srbije nadležno je Posebno odeljenje Okružnog javnog tužilaštva u Beogradu za suzbijanje organizovanog kriminala (u daljem tekstu: Specijalno tužilaštvo).

Izmenjena uloga javnog tužioca po novom Zakonu o krivičnom postupku podrazumeva veće učešće u prikupljanju dokaza i vođenju krivičnog postupka. To zahteva dodatnu kadrovsku i materijalnu osposobljenost.

2.3.11. Sudovi

Članom 142. Ustava Republike Srbije propisano je da su sudovi u Republici Srbiji samostalni i nezavisni i sude na osnovu Ustava, zakona i drugih opštih akata kada je to zakonom predviđeno, opšte prihvaćenih pravila međunarodnog prava i potvrđenih međunarodnih ugovora.

Sudska vlast vrši se preko sudova opšte i posebne nadležnosti, čije se osnivanje, organizacija, nadležnost, uređenje i sastav uređuju zakonom. Najviši sud u Republici Srbiji, po Ustavu je

Vrhovni kasacioni sud. U ovom trenutku postoji 187 sudova opšte i posebne nadležnosti. Nekoliko sudova u velikim gradovima rešava daleko najveći broj predmeta.

Na osnovu novog ustavnog i zakonskog okvira, usvojena Nacionalna strategija reforme pravosuđa ("Službeni glasnik RS", broj 44/06) predviđa racionalizaciju mreže sudova, kao i novi sistem nadležnosti. Apelacioni sudovi u najvećoj meri preuće nadležnosti sadašnjeg Vrhovnog suda Srbije, dok će osnovni i viši sudovi opšte nadležnosti, uz manje izmene, zadržati svoje dosadašnje nadležnosti. Predviđa se i osnivanje sudova posebne nadležnosti (specijalizovani upravni sud, prekršajni sud). Trgovinski sudovi zadržavaju dosadašnji obim postojećih nadležnosti.

Ovom strategijom predviđena je i obuka sudija, koja će omogućiti sistematsko usavršavanje i specijalizaciju nosilaca pravosudnih funkcija.

2.3.12. Organi koji vrše nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca

2.3.12.1. Narodna banka Srbije je centralna banka Republike Srbije čija je nadležnost određena Ustavom Republike Srbije i Zakonom o Narodnoj banci Srbije. Narodna banka je samostalna i nezavisna institucija. Njen osnovni cilj je održavanje finansijske stabilnosti. Poslovi iz nadležnosti Narodne banke Srbije su, između ostalih, i:

- unapređenje funkcionisanja platnog prometa i finansijskog sistema;
- kontrola boniteta i zakonitosti poslovanja banaka i drugih finansijskih organizacija;
- nadzor nad primenom zakona u delatnosti osiguranja, kod društava za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondovima i davaoca finansijskog lizinga;
- nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca od strane banaka, menjača, osiguravajućih organizacija, društava za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondovima i davaoca finansijskog lizinga.

2.3.12.2. Komisija za hartije od vrednosti je nezavisna i samostalna organizacija Republike Srbije. Njene nadležnosti definisane su Zakonom o tržištu hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata, Zakonom o investicionim fondovima, Zakonom o sprečavanju pranja novca i drugim zakonima. Komisija, između ostalih, obavlja i sledeće poslove:

- daje dozvole za obavljanje delatnosti brokersko-dilerskog društva;
- daje dozvole za rad društvima za upravljanje investicionim fondovima i investicionim fondovima;
- vrši nadzor nad poslovanjem brokersko-dilerskih društava, berzi, društava za upravljanje, investicionih fondova i Centralnog registra hartija od vrednosti, ovlašćenih banaka, kastodi banaka, izdavalaca hartija od vrednosti, investitora i drugih lica u delu poslova koje oni obavljaju na tržištu hartija od vrednosti i dr.;

- vrši nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca od strane brokersko-dilerskih društava, kastodi banaka, berzi i društava za upravljanje investicionim fondovima.

2.3.12.3. Drugi organi i organizacije koji su nadležni za nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca, do donošenja ove strategije nisu vršili te poslove zbog nedostatka ljudskih i materijalnih resursa.

2.3.13. Druga tela od značaja za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma

2.3.13.1. Stalna koordinaciona grupa - Vlada Republike Srbije je 18. avgusta 2005. godine obrazovala Stalnu koordinacionu grupu sa zadatkom da izradi Akcioni plan za implementaciju preporuka iz Izveštaja Saveta Evrope o radnjama i merama koje Republika Srbija preduzima radi sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, kao i da prati aktivnosti i predlaže potrebne mere nadležnim organima radi sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Kod pojedinih udruženja obveznika kao što su Udruženje banaka, Savez računovođa i revizora i dr. postoje tela koja se bave problemom pranja novca.

2.3.13.2. Udruženje banaka Srbije je asocijacija svih banaka u Republici Srbiji. U januaru 2005. godine, pri Udruženju banaka Srbije obrazovana je Radna grupa za usklađenost poslovanja, koja je maja 2006. godine prerasla u Odbor za funkciju usklađenosti poslovanja u bankama. Udruženje banaka Srbije organizuje stručnu obuku za članove.

2.3.13.3. Savez računovođa i revizora Srbije je profesionalna organizacija računovođa i revizora u Republici Srbiji, koja okuplja više hiljada članova.

2.4. Opis stanja na operativnom nivou

2.4.1. Izrađeni su indikatori za prepoznavanje sumnjivih transakcija za pranje novca kod određenih grupa obveznika: za banke, menjačnice, osiguravajuća društva, berzansko poslovanje i lizing kompanije.

2.4.2. Potpisani su sporazumi o saradnji i razmeni podataka između javnog tužilaštva, policije i Uprave za sprečavanje pranja novca sa odgovarajućim inostranim institucijama.

2.4.3. Potpisani su sporazumi o saradnji Uprave za sprečavanje pranja novca sa Narodnom bankom Srbije i Upravom carina. U toku je potpisivanje sporazuma sa Poreskom upravom.

2.4.4. Specijalnom preporukom FATF broj 8, zahteva se izrada analize stanja u sektoru neprofitnih organizacija, u cilju procene rizika od zloupotrebe njihovog poslovanja, kao i preduzimanje mera za sprečavanje njihove zloupotrebe za finansiranje terorizma. Takva analiza nije urađena.

2.5. Opis stanja na planu stručnog osposobljavanja i usavršavanja

Ne postoji sveobuhvatni program i plan obuke za učesnike u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Ne postoje ni konkretni ciljevi ni pokazatelji učinka preduzetih aktivnosti. Obuka se organizuje od slučaja do slučaja i nije plod analize potreba, na osnovu prepoznatih ciljeva i željenog učinka. U najvećoj meri, obuka se svodi na teorijske seminare. U nekoliko slučajeva obuka je bila bazirana na iskustvima za rešavanje praktičnih problema - studije slučaja.

Uprava za sprečavanje pranja novca organizovala je i učestvovala na velikom broju seminara i radionica koji su, najčešće, sprovedeni u saradnji sa i uz pomoć međunarodnih organizacija i institucija: Svetska banka, Međunarodni monetarni fond, Evropska banka za obnovu i razvoj, Evropska komisija, Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju, Savet Evrope i dr. Seminari su uglavnom bili organizovani za predstavnike Uprave za sprečavanje pranja novca, policije, tužilaštva i sudova. Nekoliko seminara je organizovano i za predstavnike organa nadležnih za nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca i ovlašćena lica u bankama.

Osnovna obuka za policiju sprovodi se na Policijskoj akademiji, dok je dodatna i unapređena obuka sprovedena kroz razne projekte uz pomoć međunarodne zajednice, i to: KARPO Projekat - Finansijske istrage, PAKO Srbija - projekat protiv ekonomskog kriminala u Republici Srbiji, ICITAP program Ministarstva pravde Sjedinjenih Američkih Država, inicijative Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju, Projekat obuke u borbi protiv organizovanog kriminala Pakta za stabilnost za jugoistočnu Evropu - tri seminara u vezi sa finansijskim istragama i dr.

3. PREPORUKE

3.1. Preporuke u oblasti zakonodavstva

3.1.1. Doneti novi Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma i uskladiti ga sa međunarodnim standardima u sledećim oblastima:

- propisati da se preventivne mere propisane tim zakonom sprovode i na planu sprečavanja finansiranja terorizma;
- izmeniti i dopuniti listu obveznika;
- zabraniti gotovinsko plaćanje robe u iznosu od 15.000 evra ili više;
- uvesti standarde poznavanja i praćenja klijenata sa posebnom pažnjom;
- ojačati status ovlašćenih lica kod obveznika;
- propisati obavezu dostavljanja povratne informacije obveznicima od strane Uprave za sprečavanje pranja novca o predmetima iniciranim izveštajem o sumnjivoj transakciji;
- obezbediti neposredan uvid Uprave za sprečavanje pranja novca u određene baze podataka nekih državnih organa (MUP, Poreska uprava, Uprava carina, Devizni inspektorat i dr.);

- dopuniti odredbe o nadležnosti Uprave za sprečavanje pranja novca u međunarodnoj saradnji i razmeni podataka sa inostranim FOS o privremenom obustavljanju izvršenja transakcije na zahtev inostranog FOS i uskladiti ih sa ostalim odredbama Varšavske konvencije;
- dopuniti odredbe o nadzoru nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma i Zakona o represivnim merama na osnovu relevantnih rezolucija SB UN u smislu određivanja nadležnih organa za nadzor nad primenom odredbi ovih zakona za sve kategorije obveznika;
- propisati obavezu organima koji vrše nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca da Upravi za sprečavanje pranja novca prijave sumnju da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma do koje su došli u vršenju nadzora;
- uspostaviti sistem praćenja unošenja i iznošenja gotovog novca i hartija od vrednosti na donosioca preko državne granice u iznosu od 10.000 evra ili više, bez obzira na postojeći devizni režim;
- propisati podatke koji se prikupljaju prilikom unošenja i iznošenja gotovog novca i hartija od vrednosti na donosioca;
- ovlastiti Upravu carina da vrši poslove iz prethodne dve alineje;
- izmeniti i dopuniti kaznene odredbe kojima će biti obuhvaćene nove obaveze obveznika, kao i propisati kaznene odredbe i privremene mere za neprijavlivanje i lažno ili nepotpuno prijavljivanje prenosa gotovog novca i hartija od vrednosti preko državne granice;
- obezbediti da podaci i dokumentacija koje Uprava za sprečavanje pranja novca prikupi u okviru međunarodne saradnje budu upotrebljivi kao dokaz u sudskom postupku.

3.1.2. Doneti Zakon o represivnim merama koje se sprovode na osnovu relevantnih rezolucija SB UN.

3.1.3. Izmeniti i dopuniti Krivični zakonik (u daljem tekstu: KZ), i to:

- čl. 91-93. KZ koji se odnose na oduzimanje imovinske koristi i uskladiti ih sa odredbama člana 2. Strazburške konvencije i člana 5. Varšavske konvencije, koje se odnose na oduzimanje protivvrednosti imovinske koristi i oduzimanje indirektno stečene imovinske koristi;
- član 231. KZ i član 393. KZ radi usklađivanja sa odredbama člana 6. Strazburške konvencije, člana 9. Varšavske konvencije, člana 1. stav 2. Treće direktive EU i Specijalne preporuke FATF broj 2.

3.1.4. Izmeniti i dopuniti Zakonik o krivičnom postupku (u daljem tekstu: ZKP), i to:

- član 86. ZKP koji se odnosi na pribavljanje podataka od banaka ili drugih finansijskih organizacija i privremenu obustavu ili privremeno oduzimanje novčanih sredstava (uskладiti ih sa odredbama člana 7. stav 2. i člana 5. Varšavske konvencije);

- čl. 87-94. ZKP koji se odnose na mere privremenog oduzimanja predmeta i imovinske koristi (uskладiti ih sa odredbama člana 5. Varšavske konvencije koji se odnosi na privremeno oduzimanje protivvrednosti imovinske koristi i privremeno oduzimanje indirektno stečene protivpravne imovinske koristi);

- Glavu VIII ZKP "Posebne dokazne radnje", radi omogućavanja upotrebe posebnih dokaznih radnji i za otkrivanje protivpravne imovinske koristi koja može biti oduzeta (uskладiti ih sa odredbama člana 4. stav 2. Strazburške konvencije i člana 7. stav 3. Varšavske konvencije);

- čl. 490-497. ZKP koji se odnose na oduzimanje imovinske koristi iz određenih krivičnih dela i u slučaju kada postupak nije završen osuđujućom presudom - postupak *in rem* (uskладiti ih sa odredbama Preporuke FATF broj 3).

3.1.5. Doneti Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela.

3.1.6. Uskladiti propise o međunarodnoj pravnoj pomoći sa Varšavskom konvencijom i Međunarodnom konvencijom o suzbijanju finansiranja terorizma.

3.1.7. Doneti Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična dela i, između ostalog, urediti:

- da se pravna lica smatraju odgovornim za krivična dela pranja novca i finansiranja terorizma;

- privremene mere i oduzimanje imovinske koristi od pravnih lica za krivična dela pranja novca i finansiranja terorizma.

3.1.8. Zakon o platnom prometu uskladiti sa Specijalnom FATF preporukom broj 7 (elektronski transferi) i Uredbom Evropske unije o dokumentaciji koja prati elektronske transfere.

3.1.9. Zakon o ministarstvima dopuniti odredbama o nadležnosti ministarstva nadležnog za finansije za poslove sprečavanja i otkrivanja finansiranja terorizma.

3.1.10. Propisati vođenje statističkih podataka u pravosuđu o privremeno oduzetoj i oduzetoj imovinskoj koristi i o međunarodnoj pravnoj pomoći u oblasti krivičnih dela pranja novca i finansiranja terorizma, radi usklađivanja sa FATF preporukom broj 32.

3.1.11. Izvršiti analizu Zakona o bankama, Zakona o tržištu hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata, Zakona o investicionim fondovima, Zakona o preuzimanju akcionarskih društava, Zakona o osiguranju i dr. i obezbediti da se ovlašćenja organa nadležnih za nadzor nad primenom tih zakona primenjuju i u nadzoru nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Urediti vođenje statističkih podataka o međunarodnoj saradnji tih organa sa srodnim organima iz inostranstva u oblastima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

3.1.12. Izraditi analizu stanja u oblasti prenosa novca ili vrednosti u cilju utvrđivanja postojanja neformalnih oblika prenosa novca ili vrednosti. Tom analizom obuhvatiti formalne i moguće neformalne oblike prenosa novca ili vrednosti u cilju obezbeđivanja njihove registracije ili licenciranja, kao i njihovog uključivanja u sistem sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Zabraniti postojanje neformalnih oblika prenosa novca ili vrednosti i sankcionisati kršenje te zabrane.

3.1.13. Potvrditi Varšavsku konvenciju.

3.1.14. Zakon o registraciji privrednih subjekata, odnosno Zakon o poreskom postupku i poreskoj administraciji izmeniti u delu koji se odnosi na dokumentaciju koja se dostavlja pri registraciji, odnosno dodeljivanju poreskog identifikacionog broja kako anonimna društva i društva sa nepoznatim vlasnicima ne bi mogla da budu osnivači domaćih privrednih društava.

3.2.15. Regulisati poslovanje "ostalih finansijskih institucija" u cilju regulisanja izdavanja i poslovanja platnim karticama.

3.2. Preporuke na institucionalnom nivou

Ove preporuke daju se u odnosu na organe u vezi sa sledećim pitanjima: sistematizacija i popunjenost radnih mesta, budžet, tehnička opremljenost, organizacione jedinice i nadležnost.

3.2.1. Javno tužilaštvo:

- okružni javni tužioci odrediće zamenike javnog tužioca na teritoriji za koju su nadležni, koji će biti funkcionalno i mesno nadležni za postupanje u predmetima koji se odnose na pranje novca, finansiranje terorizma i za predlaganje privremenih mera oduzimanja imovinske koristi u predmetima koji nisu povezani sa organizovanim kriminalom.

3.2.2. Sudovi:

- predsednici okružnih i opštinskih sudova odrediće godišnjim rasporedom istražne i druge sudije koji će postupati u predmetima krivičnih dela pranja novca, finansiranja terorizma i koji će donositi privremene mere oduzimanja imovinske koristi, u predmetima koji nisu u vezi sa organizovanim kriminalom.

3.2.3. Ministarstvo unutrašnjih poslova:

- u odsecima za suzbijanje privrednog kriminaliteta izvršiće specijalizaciju policijskih službenika koji će se baviti otkrivanjem pranja novca i finansiranja terorizma;

- obrazovati posebne organizacione jedinice koje će se baviti finansijskim istragama na nivou Ministarstva unutrašnjih poslova i policijskih uprava.

3.2.4. Uprava carina:

- uspostaviće bazu podataka o prenosu gotovog novca i hartija od vrednosti na donosioca u iznosu preko 10.000 evra preko državne granice u skladu sa Specijalnom FATF preporukom broj 9 (keš kuriri) i Uredbom Evropske unije o kontroli prenosa gotovog novca preko granice Evropske unije;

- sistematizovaće potreban broj radnih mesta za analizu podataka iz prethodne alineje.

3.2.5. Ministarstvo pravde:

- obezbediće i specijalizovaće jedan broj izvršilaca za poslove međunarodne pravne pomoći u oblasti pranja novca, finansiranja terorizma i oduzimanja imovinske koristi.

3.2.6. Uprava za igre na sreću i Poreska uprava:

- obezbediće i specijalizovaće jedan broj izvršilaca za vršenje nadzora nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma kod obveznika koji se bave priređivanjem igara na sreću.

3.2.7. Narodna banka Srbije:

- sistematizovaće potreban broj radnih mesta ili obrazovati poseban deo specijalizovan za vršenje nadzora nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma kod obveznika.

3.2.8. Komisija za hartije od vrednosti:

- specijalizovaće potreban broj postojećih izvršilaca za vršenje nadzora nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma kod obveznika.

3.2.9. Obezbediti finansijske i tehničke uslove za povezivanje baza podataka nadležnih državnih organa.

3.2.10. Obrazovati posebna i specijalizovana tela ili radne grupe u okviru udruženja obveznika iz Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma u cilju analize i tumačenja propisa, tehničke podrške u razmeni podataka, predlaganja i izmene propisa, obuke i dr.

3.3. Preporuke na operativnom nivou

3.3.1. Formalizovati saradnju između nadležnih državnih organa (Uprava za sprečavanje pranja novca, policija, BIA, organi nadležni za nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca, Poreska uprava, Uprava carina, Devizni inspektorat) radi:

- rada na konkretnim predmetima;

- sprovođenja obuke zaposlenih u tim državnim organima i zajedničke obuke obveznika;

- efikasnog ostvarivanja međunarodne saradnje;

- koordinacije učestvovanja u međunarodnim organizacijama i telima.

3.3.2. Obrazovati operativne *ad hoc* radne grupe za rad na konkretnim predmetima pranja novca i finansiranja terorizma i urediti njihov rad na način da se mogu okupiti odmah po pozivu.

3.3.3. Odrediti predstavnike (oficire za vezu) Uprave za sprečavanje pranja novca, MUP, Poreske policije, Uprave carina, BIA i tužilaštva za rad na konkretnim predmetima pranja novca i finansiranja terorizma.

3.3.4. Obezbediti da Poreska policija i Uprava carina, u vršenju poslova iz svoje nadležnosti, obavezno proveravaju postojanje elemenata krivičnih dela pranja novca i finansiranja terorizma.

3.3.5. Obezbediti da Uprava za sprečavanje pranja novca potpiše sporazume o saradnji sa svim stranim finansijsko-obaveštajnim službama kod kojih je to uslov za međunarodnu razmenu podataka.

3.3.6. Obezbediti da Uprava za sprečavanje pranja novca u saradnji sa organima nadležnim za nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca i udruženjima obveznika inicira i učestvuje u izradi pokazatelja (indikatora) za prepoznavanje sumnjivih transakcija za pranje novca i finansiranje terorizma kod obveznika. U rad na izradi indikatora uključiti i predstavnike drugih državnih organa.

3.3.7. Obezbediti da Uprava za sprečavanje pranja novca razradi praktične mehanizme davanja povratnih informacija obveznicima.

3.3.8. Obezbediti da Uprava za sprečavanje pranja novca, u saradnji sa MUP, tužilaštvom, sudovima i organima nadležnim za nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, izradi obrasce za dostavljanje podataka o prekršajima i privrednim prestupima iz tih zakona i krivičnim delima pranja novca i finansiranja terorizma.

3.3.9. Obezbediti da organi nadležni za vršenje nadzora nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma:

- izrade uputstva ili priručnike za vršenje nadzora nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma kod obveznika,

- izrade uputstva za primenu odredaba novog Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma kod obveznika.

3.3.10. Sistematski podizati svest o potrebi efikasnije primene Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma (brošure, elektronski program obuke, medijska kampanja i dr.).

3.3.11. Izraditi analizu stanja u oblasti neprofitnih organizacija u cilju procene rizika od njihove zloupotrebe u svrhe pranja novca i finansiranja terorizma.

3.3.12. Razvijati sistem informacionih tehnologija u Upravi za sprečavanje pranja novca.

3.4. Preporuke na planu stručnog osposobljavanja i usavršavanja

U cilju institucionalizacije obuke državnih organa, organa nadležnih za nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca i obveznika:

3.4.1. Izvršiti analizu potreba za stručnim osposobljavanjem i usavršavanjem i njome obuhvatiti nadležne državne i organe nadležne za nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca, kao i obveznike preko njihovih udruženja.

3.4.2. Stručno osposobljavanje i usavršavanje iz oblasti borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma vršiti preko Pravosudnog centra, Obrazovno-istraživačkog centra BIA, Sektora za obrazovanje u MUP i specijalizovanih tela u okviru organa nadležnih za nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca.

3.4.3. U programe stručnog osposobljavanja i usavršavanja uključiti posebne programske celine iz oblasti borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma, finansijskih istraga i oduzimanja imovinske koristi.

3.4.4. Odrediti predstavnike iz Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva pravde, javnog tužilaštva, sudova, Uprave za sprečavanje pranja novca, Uprave carina, Poreske uprave, Narodne banke Srbije i Komisije za hartije od vrednosti koji će biti zaduženi za stručno osposobljavanje i usavršavanje u oblasti pranja novca i finansiranja terorizma, finansijskih istraga i oduzimanja imovinske koristi (u daljem tekstu: instruktori). Isto se preporučuje udruženjima obveznika.

3.4.5. Stručno osposobljavati instruktore za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, finansijskih istraga i oduzimanja imovinske koristi, kao i na planu metoda i tehnika rada.

3.4.6. Obezbediti tehničke i druge uslove za rad instruktora.

4. IMPLEMENTACIJA

Organ nadležan za nadzor nad sprovođenjem ove strategije je Stalna koordinaciona grupa. Potrebno je proširiti njen mandat na praćenje sprovođenja ove strategije, praćenje, predlaganje i koordinaciju aktivnosti iz oblasti pranja novca i finansiranja terorizma. U grupu uključiti predstavnike svih relevantnih državnih organa, kao i tužilaštva, sudova i nezavisnih organa nadležnih za nadzor nad primenom Zakona o sprečavanju pranja novca. U rad ove grupe mogu biti uključeni i predstavnici udruženja obveznika.

Za primenu ove strategije doneće se akcioni plan koji će predvideti obaveze svih nadležnih organa, utvrditi rokove i proceniti potrebna sredstva za njihovo sprovođenje.

5. ZAVRŠNI DEO

Ovu strategiju objaviti u "Službenom glasniku Republike Srbije".

